

Quatre experiències de gestió municipal

Tena Busquets • Pep Torner • Rosa Ribot • Juan Castillo

Olot

La Garrotxa té l'encant de les tardors daurades i les primaveres oloroses i també el de viure del mite de la seva tradició cultural. Parlar d'Olot i no parlar de la tradició pictòrica de l'escola olotina, de la vitalitat cultural o de la «marxa» que hi ha a la ciutat és impensable, sobretot perquè és una de les bases del miratge que hem creat: el de ciutat abocada a la cultura. La realitat però, no és ben bé així.

Com la majoria d'ajuntaments, amb l'arribada de la democràcia, l'activitat cultural fou un dels factors importants per a la normalització de la vida ciutadana: es recuperen les festes al carrer, als barris neixen i creixen associacions i entitats que, amb ganes i empena, generen activitat arreu de la ciutat.

Es va configurant el mapa d'equipaments culturals, el Museu, el Teatre, la Biblioteca, l'Arxiu... que si bé ja existien es repensen i s'arregen.

L'activitat i l'empena, però, no avancen de costat amb la planificació i durant bastants anys els responsables de l'Àrea de Cultura argumenten la manca de projecte polític amb allò tan demagògic de *la millor política cultural és no tenir política cultural*.

Per aquesta mateixa raó no es creu important l'existència de cap figura professional que treballi a l'Àrea de Cultura. Pel que fa a l'Arxiu i el Museu, sí que en regularitzar-se institucionalment i legislativament es gestionen de forma professional. Al Museu Comarcal de la Garrotxa hi ha un director des del 1981, malgrat que no s'inaugura formalment fins al 1987, el mateix any que s'obre l'Arxiu Històric Comarcal d'Olot i es regularitza la situació del seu director. Pel que fa al Teatre Principal, el 1980 es crea una Fundació Pública Municipal, un organisme autònom per recuperar l'edifici i la seva gestió, la qual estava en mans d'empresaris privats. I val a dir que no fou una iniciativa de l'Ajuntament sinó d'un grup de ciutadans vinculats al món del Teatre. La Fundació va fent el seu camí, amb una gestió més voluntariosa que professional, amb etapes que disposa d'un tècnic que se sol anomenar *coordinador cultural* i que a més de la gestió del Teatre ha d'assumir altres tasques de l'Àrea de Cultura.

No és fins al 1996, amb el nou equip de govern (però del mateix partit que sempre, CiU) que es replantegen unes quantes àrees i la seva gestió. D'aquesta manera, neix l'Institut Municipal de Promoció de la Ciutat, que aglutina les àrees de Fires i Comerç, Turisme, Dinamització Econòmica, Participació Ciutadana i Cultura.

D'entrada, sobta un Organisme Autònom tan divers, però conjuntar aquestes àrees respon a la voluntat d'integrar tots els àmbits que incideixen en la promoció de la ciutat tant pensant enfora com entre els mateixos ciutadans.

Tots els tècnics de les diferents àrees, juntament amb els tres regidors de l'IMPC ens posem a treballar en l'elaboració del Pla Director de l'organisme, un exercici sense gaires precedents en el si de l'Ajuntament però que esperem que en creï.

El Pla es desenvolupa a partir de 4 idees força: considerar l'àmbit local d'una manera integrada, com a espai catalitzador i de dinamització de recursos i de població, operar al

El Teatre Principal d'Olot.

El Teatre Principal d'Olot.

servei d'una política local de suport i promoció d'iniciatives i incorporar la cultura de l'avaluació i la qualitat en la gestió.

Pel que fa a les àrees de Cultura i Participació ciutadana, els objectius bàsics són:

- * potenciar i consolidar
 - els equipaments culturals de la ciutat (Teatre, Museu, Biblioteca i Arxiu)
 - els projectes de ciutat (la Festa Major, la Mostra de Pessebres, etc.)
 - les singularitats pròpies de la ciutat (la faràndula, el patrimoni...)
- * facilitar i potenciar el treball i els projectes d'entitats, associacions i grups creatius
- * intercomunicar; convidar tots els sectors de la vida ciutadana a participar activament en la construcció del seu futur.

Operativament, cada equipament o servei de l'Àrea de Cultura i Participació Ciutadana ha dissenyat els seus programes, els seus projectes i també

els sistemes d'avaluació per a cadascun d'ells.

A nivell genèric, hi ha també el programa d'elaboració del Mapa Cultural d'Olot, una eina que considerem bàsica per tal de tenir un millor coneixement del territori així com per a poder optimitzar els recursos disponibles i millorar les xarxes d'interrelació entre els diferents agents.

Les propostes que es puguin generar a partir de les mancances o oportunitats reflectides en el Mapa poden esdevenir un bon contracte per a treballar en consens per part de tots els agents culturals de la ciutat i encarar el futur d'una manera creativa.

A nivell professional, l'estructura de l'IMPC ha ajudat a consolidar un bon equip tècnic de gestió cultural municipal, ha propiciat més interrelació entre els diferents equipaments i la gestació de projectes comuns i interdisciplinars.

Tena Busquets i Costa
gestora cultural de l'Ajuntament d'Olot

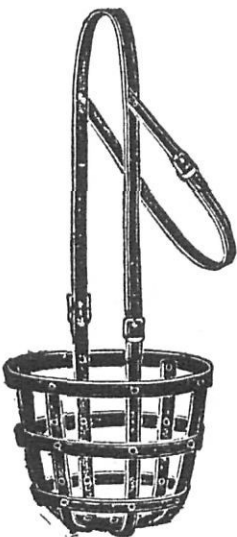
Figueres

La gestió cultural té una profunda relació amb la política cultural, una relació que es pot qualificar de dependència directa; la necessitat d'aplicar mètodes de gestió professional en matèria de cultura ha tardat molt a arribar a les nostres contrades. Diuen els nostres professors –els de gestió cultural– que la nostra tasca és sempre opinable, però jo no em pensava que era opinable per part de tanta gent i que a més a més era possible trobar *opinions tan contradictòries i tan inversemblants en un àmbit tan aparentment tranquil*, respectuós, educat i tolerant com és l'activisme cultural.

Valgui aquesta premissa per a desenvolupar en dos apartats i un epíleg la visió, sempre subjectiva i dubtosa d'un gestor cultural de la ciutat.

Associacionisme cultural

Un dels canvis més apreciats en la gestió cultural figuerenca és l'evolució de la relació entre l'ajuntament i les entitats de la ciutat. En els primers anys de democràcia hi havia una important confusió entre el rol que havia de jugar l'àmbit polític i el rol de l'àmbit associatiu, suposo que per manca de cultura democràtica es va intentar convertir a les administracions en les grans lloques que covessin totes les iniciatives, els anys han anat

tornant les iniciatives i el seu desenvolupament als seus veritables llocs d'origen. Les associacions i entitats tenen un paper únic en el foment de la cultura, amb el màxim suport de les institucions, però des de la més absoluta independència i sense influències negatives dels criteris polítics que desvirtuen els objectius finals: la difusió i promoció de la cultura.

El rol de la societat civil figuerenca ha estat i és extraordinari en el camp de la cultura: podem parlar de més de quaranta entitats culturals a la ciutat, unes amb gran activitat i d'altres amb activitat més reduïda, però totes en funcionament. I la gestió?, doncs és qui s'encarrega de donar el suport tècnic, logístic i econòmic a aquestes entitats, i algunes vegades l'anomenat suport moral, tan necessari en els nostres dies. El suport econòmic a les entitats representa una de les parts del lleó del pressupost de cultura de l'ajuntament, i el rol del gestor es manifesta en la recerca dels camins més ràpids i senzills per col·laborar amb les entitats: convenis, acords de col·laboració, convocatòries obertes de subvencions, i alhora facilitant el desenvolupament de les activitats coordinant l'accés als equipaments.

La relació entre els gestors culturals i els responsables de les associacions culturals també està plena de dificultats derivades dels conflictes entre professionals que moltes vegades no disposem ni de temps ni de preparació suficient i els equivocadament «aficionats» que moltes vegades tenen més experiència i més coneixements específics de l'àmbit cultural en el qual actuen.

Una vegada assumit aquest principi ja no tenim conflictes de competències: si les entitats culturals tenen un àmbit de treball, la Regidoria de Cultura de l'ajuntament es pot dedicar a cobrir els àmbits que han quedat declarats deserts pels motius que sigui: poca atracció, dificultats derivades dels costos excessius, manca de recursos, etc.

Els equipaments culturals haguts i per haver

Analitzar la realitat de la cultura figuerenca els anys anteriors a l'arribada de la democràcia municipal fa valorar prou els resultats obtinguts en aquest capítol, potser el de més àmplia magnitud si es fa referència als pressupostos municipals destinats a cultura.

A partir de la segona legislatura municipal comença a aplicar-se una política d'adquisicions, rehabilitacions i remodelacions de diferents equipaments culturals (i d'altres) que tot aprofitant els anys de bonança porten l'Ajuntament a dotar la ciutat d'un seguit d'equipaments importants:

- * Arxiu Històric Comarcal (cessió d'un edifici patrimonial a la Generalitat)
- * Sala Municipal d'Exposicions de l'antic escorxador
- * Museu de l'Empordà (consolidació i ampliació de l'edifici)
- * Teatre Municipal el Jardí (adquisició i remodelació)
- * Museu del Joguet (adquisició de l'edifici i rehabilitació)

Amb la col·laboració de les diferents administracions (Diputació de Girona i Departament de Cultura de la Generalitat) s'han aconseguit i s'aconseguiran uns bons equipaments culturals. Però una vegada construïts cal assegurar-ne el funcionament dotant-los de recursos humans i econòmics, aspecte que la maleïda crisi (no recordo exactament quin any va començar però sí que puc confirmar que no s'ha acabat) no ha permès d'aconseguir del tot.

La gestió cultural a l'Ajuntament de Figueres

El sistema de gestió seguit fins ara per l'Ajuntament de Figueres en matèria de cultura ha estat l'eufemísticament anomenat «sistema de gestió directa municipal», que traduït vol dir que la burocràcia té el seu pes (bàsicament per la quantitat de paper utilitzat, i tots els que parlem d'arxius de tant

El Teatre Jardí de Figueres.

El Museu de l'Empordà de Figueres.

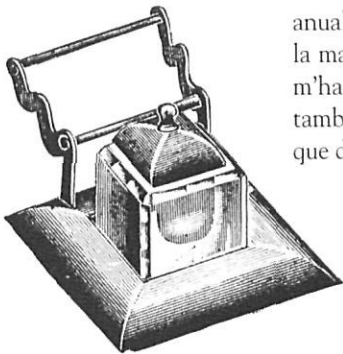

en tant sabem el que pesa el paper). El paper del gestor cultural municipal té entre els seus punts més interessants el de compaginar les sol·licituds i demandes dels creadors (moltes vegades caòtiques) amb el tràmit administratiu pertinent (sempre llarg, lent, esquerp; voluptuosament variable i moltes vegades més caòtic que qualsevol proposta artística, per postmoderna que sembli). Aquí és on cal destacar el mèrit dels diferents equips de gestió cultural que han passat per l'Ajuntament de Figueres: aconseguir que els projectes, per petits que fossin, es fessin malgrat les innombrables dificultats derivades de no ajustar-se al tràmit administratiu corresponent.

Epíleg

El tema es pot analitzar més acuradament cercant xifres, dades, estadístiques, resums anuals, memòries valorades i sense valorar, etc., però això porta molta feina i el col·lapse per la manca de recursos personals de l'equip de gestió cultural de l'Ajuntament de Figueres no m'ha permès aquesta feixuga tasca. Potser l'article hauria guanyat en profunditat i rigor, però també hauria perdut la frescor de la improvisació de darrera hora que acompanya –sembla que de per vida– els gestors culturals.

Pep Torner i Malé
gestor cultural municipal de Figueres

Palamós

La vida cultural a Palamós fins abans de la Guerra Civil girava entorn de les societats recreatives. Aquestes societats naixien marcades per inquietuds diverses: confessionals, intel·lectuals, empresarials o senzillament recreatives tot aplegant els nostres avantpassats en el que podríem dir que eren els espais de socialització de l'època. Les societats, que eren petits però veritables ateneus, organitzaven conferències, concerts, representacions teatrals, balls de saló, sardanes, jocs de taula, exposicions, concursos, recaptaven fons per a causes solidàries, algunes tenien orquestra pròpia i totes s'enorgullien de les seves biblioteques.

D'entre totes les societats que es constituïren, en destacaren quatre per la seva continuïtat i pel seu abast: el «Centre Republicà Federal» (1893), compromès políticament; el casino «La Unión» o «dels Senyors» (1855), considerat neutral; el «Centro económico» o «La Gorga» (1887), popular, i «El puerto» (1903), merament recreatiu.

La inseguretat política dels anys 20 i en particular la Dictadura de Primo de Rivera, d'una banda; i la influència de la moda americana que promovia les tertúlies a l'aire lliure, i finalment la Guerra Civil acabaren amb aquestes societats i per tant amb la vida cultural de Palamós.

L'any 54 les institucions prenen les rendes. El Ministerio de Educación va confeccionar un Reglamento per a «coordinar les activitats estatals i municipals en matèria d'arxius, biblioteques i museus on s'havien de poder integrar les entitats públiques i privades que volguessin portar a terme aquests afers». A Palamós l'Ajuntament va comprar el pis de dalt de «la Gorga», l'únic edifici que havia sobreviscut, per a convertir-lo en «Casa de Cultura».

S'havia produït un trencament del teixit associatiu que no es començà a recuperar fins als anys 70. Entre els 70 i els 80 malgrat la manca d'infraestructures els canvis polítics incentivaren un renaixement en les manifestacions de la nostra cultura fruit dels anys de repressió. La Casa de Cultura funcionà a ple rendiment fins al 1986 que es va haver de tancar per mesures de seguretat.

Amb els primers ajuntaments democràtics es començà a plantejar la cultura com un servei. Aquest plantejament a Palamós no es féu fins al final dels anys 80; és per tant relativament recent per a nosaltres. Arran d'aquest plantejament, inicialment més intuïtiu que tècnic, en sorgí l'estructura de

La Gorga
de Palamós.

l'àrea de Cultura actual. Els àmbits d'actuació a incidir, ateses les circumstàncies, eren tots.

Es començà pel que hom va entendre en el seu moment prioritari. Així el 1984, en conveni amb la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat, es creà el Servei de Normalització Lingüística i es contractà un corrector dinamitzador de la llengua catalana. Des d'aquest servei, que inicialment s'havia de dedicar a corregir i traduir la documentació administrativa, i a formar i assessorar el personal de l'administració, es va forjar la figura del dinamitzador cultural de l'Ajuntament. Però no fou fins al 1992 que, en crear-se el Consorci per a la Normalització Lingüística, es dissociaren les dues tasques.

El 1988 es municipalitzà el museu local, es va dotar de personal per inventariar i documentar el fons museístic i s'encarregà al seu responsable, Miquel Martí, l'elaboració del projecte museològic que l'havia de convertir en el Museu de la Pesca de la Costa Brava. El 1992 el museu es traslladà de la seva seu a la plaça del Forn a Can Montaner. S'havia adequat una nau adossada a la casa per a sala polivalent i hi havia el projecte de remodelar tot l'edifici per a convertir-lo en seu del Museu. La nau va romandre oberta al públic, viva i activa, fins al 1994 que es va haver de tancar per prosseguir les obres que encara avui no s'han acabat. Malgrat tot, el Museu no ha cessat la seva activitat, visites pedagògiques guiades, conferències, treball de recerca i documentació del patrimoni marítimopesquer, la recuperació de patrimoni, la restauració...

També el 1988 es plantejà la protecció i la regularització del patrimoni documental municipal: el fons històric va ser traslladat, amb caràcter provisional, fins que l'Ajuntament trobés la ubicació adequada, a l'Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal, i el 1990 es creà un dipòsit per a l'arxiu administratiu dins les mateixes dependències de l'Ajuntament. La manca d'un espai propi per a aquest servei en dificulta el desenvolupament.

La Biblioteca fou dels últims espais de l'edifici de l'antiga Casa de Cultura que tancà les seves portes, això era l'any 1988, mercès al conveni de cooperació entre Generalitat, Diputació i Ajuntament. El 1991 s'inaugurà la nova Biblioteca Lluís Barceló Bou. Actualment amb un fons de 12.386 ítems, entre llibres, vídeos i CD, i 2.200 socis, funciona a ple rendiment.

El 1986, en tancar la Casa de Cultura per mesures de seguretat, s'encarregà un projecte de remodelació de l'edifici. Una remodelació que deixà l'edifici en condicions de tornar-lo a posar en funcionament al final de 1995 i un buit de quasi deu anys sense un escenari estable.

Ara que hom ha acabat les obres de remodelació de l'espai físic i que tenim un teatre auditori i una sala polivalent per a exposicions, conferències, presentacions, assemblees... el repte és reconstruir la dinàmica sociocultural del centre convertint-lo en un centre per a tots els públics, una plataforma de treball per a les entitats palamosines.

Treballem per recuperar el teatre escolar, el teatre infantil, el teatre per a adults, els concerts, les audicions, els festivals de final de curs, les exhibicions de dansa...

Per a la confecció de la programació comptem amb les associacions que en conveni treballen amb l'àrea de Cultura. L'Ajuntament finança part de les activitats, aporta els recursos humans, s'ocupa del manteniment i de la neteja del centre.

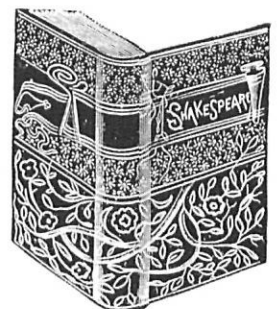
Els equipaments i serveis esmentats són els que entenem per propis de l'àrea de Cultura. Al capdavant de cada equipament hi ha un responsable que s'ocupa de la gestió, coordinació, dinamització, programació... No fa gaire temps també hauríem hagut de parlar de la dinamització de l'Escola Municipal d'Adults, del Punt d'Informació Juvenil... que s'integraven a l'àrea de Cultura. Però, amb més o menys dificultats, a poc a poc es van perfilant els diferents serveis i es van professionalitzant els seus responsables, i així la gestió cultural va prenent forma i es va consolidant.

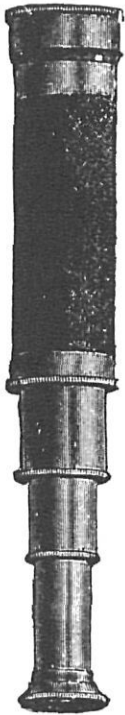
L'Arxiu Municipal de Palamós.

Rosa Ribot Moriscot
gestora cultural de l'Ajuntament de Palamós

Vidreres

Un dia, anava en cotxe escoltant la ràdio, vaig sentir una entrevista que feien a un sud-americà (no recordo el país). Això no tindria cap rellevància, si no fos per una de les moltes preguntes que li van fer:

- Què fas a Catalunya?
- Estic fent un Màster en Gestió Cultural a la Universitat de Barcelona.

Vaig frenar bruscament i, després de sentir quatre impropèris provinents del conductor del cotxe que em seguia, vaig pujar el volum de la ràdio. L'individu en qüestió havia vingut de l'Amèrica del Sud, expressament, per especialitzar-se en una feina que anomenava «Gestió Cultural».

Va ser com un flotador que se li llança a un naufrag moments abans d'ofegar-se. Era l'any 94 i jo patia una crisi d'identificació amb una feina que estava fent des de feia ben bé quinze anys.

Realment em plantejava de buscar algun altre camí professional lluny de qualsevol tema relacionat amb tasques de «Cultura».

La mateixa setmana coincideixo en una xerrada amb el Doctor Martinell (conegut en el gremi) a qui pregunto per un «tal» Màster d'una «tal» Gestió Cultural i, ves per on, resulta que ell n'era el cap d'estudis.

- Impressionant!

Jo, a punt de llençar la tovallola, treballant com a «Dinamitzador Cultural» (així em van contractar), i no trobant un camí, que tenia tan a prop, per donar alguna resposta coherent al meu pare quan aquest em preguntava:

- Juan, cuando mis amigos me pregunten de qué trabajas ¿qué tengo que contestar...?

No cal dir que vaig fer el curs i això ha fet que trobi respostes i que encara em continuï formant en el CERC (Centre d'Estudis i Recursos Culturals) de Barcelona, paradís per als Gestors Culturals (denominació que a partir de llavors vaig adoptar com a nominativa de la meva feina).

L'any 92 recordo que, després de superar unes oposicions, estava davant del secretari de l'Ajuntament de Vidreres que em va entregar un llistat amb més de vint entitats i em va comentar:

- M'han dit que et doni això i ja pots començar.
- On m'assec? -vaig dir-li.
- Ah!, necessites una taula?
- Home, no és urgent, però si més no podré posar-hi aquest llistat -vaig concloure.

No cal dir que va ser dur i angoixant enfrontar-me amb el repte de guanyar-me el respecte de tot un poble envers la meua figura (poca gent entenia què feia l'Ajuntament contractant-me). Haig de dir que l'obstinació d'un sector de la població va fer que es convoqués la plaça i va donar-me el suport que ha fet possible tot el que actualment es fa i que l'Àrea de Cultura, amb un Gestor Cultural al capdavant, sigui indispensable dins l'organigrama municipal.

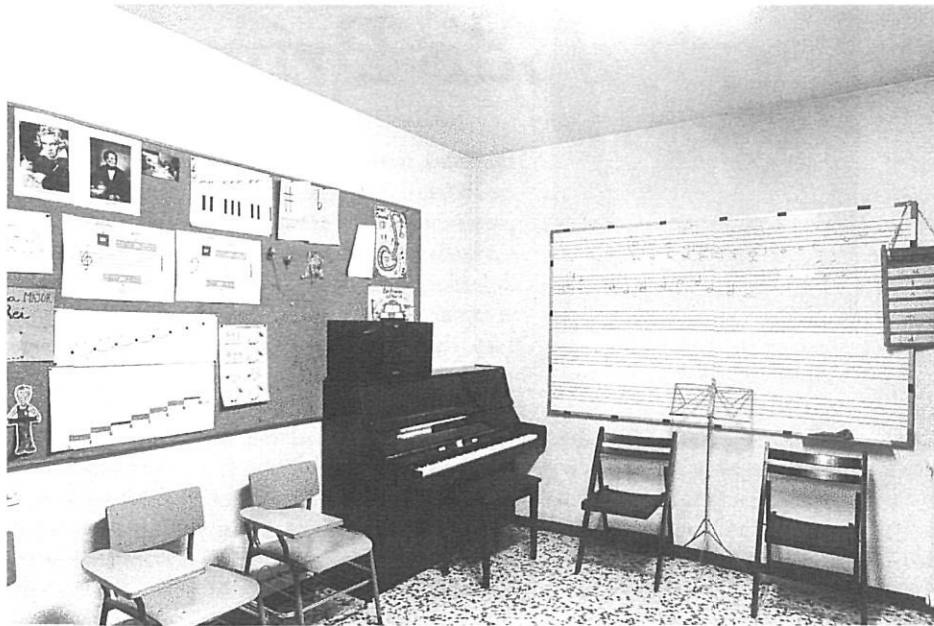
Tres van ser les premisses que vaig adoptar:

- Respectar totes les Entitats i la seva feina i tradició (Bella dansa, Casino la Unió, CF Vidreres, Sporting caulès, Club Olímpic, Club Ciclista, APAS, etc.).
- Considerar l'oferta privada del poble (gimnàs, acadèmies, etc.).
- Abordar des de l'Àrea de Cultura tots els aspectes que quedessin fora dels dos àmbits anteriors.

El pla de treball va començar pel sector infantil fins a arribar a connectar amb tots els sectors de la població. Després de tres anys, i ja amb un any de formació (recordeu el tema de la ràdio), s'ha

El Centre Cultural de Vidreres.

El Centre Cultural de Vidreres.

consolidat una proposta que és el que defineix actualment l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Vidreres, amb els següents camps d'actuació:

Formació permanent: Xerrades a la llar de jubilats, jornades de primavera per a educadors, educació en el lleure i formació per a dones.

Joventut: Consolidació d'un Punt d'Informació Juvenil, associacionisme, ràdio jove i objecció de consciència.

Arts escèniques: Taller de màgia, teatre infantil i juvenil, mostra comarcal, espai de dansa i expressió, i programació teatral.

Lleure: Casal d'hivern, camp de treball, estades de música, ruta d'aventura i projectes d'estiu.

Arts plàstiques: Iniciació a les Belles Arts, aula de tapís, pintura a l'oli, ikebana, bonsai i curs de fotografia.

Música: Coral infantil, guitarra d'animació, percussió, Escola de Música Municipal (iniciació, llenguatge musical, piano, guitarra elèctrica i clàssica, saxo, traversera, gralla, secció de clàssic i modern).

Fires, festes i difusió: Titelles i actuacions a les escoles, arxiu (base de dades: teatre, rock, jazz, ball, etc.), suport a les entitats, mostra de tapissos i pintures, programació de música, teatre i dansa, i exposicions diverses.

Patrimoni: Projecte de rehabilitació del castell de Sant Iscle.

Com a *equipaments*, la gestió d'un Centre Cultural (pis cedit per Caixa de Girona) i un despatx (Àrea de Cultura) a l'Ajuntament, ajudats pel Casal Vidrerenc (antic cinema del poble).

A partir d'aquesta tasca, ja consolidada, s'està elaborant el que serà el Projecte Marc per a la seva aprovació definitiva, amb una perspectiva de futur ambiciosa tant pel que fa a contingut (Escola d'Adults, aula de Belles Arts, Patronat de Cultura, Butlletí, etc.), com a equipaments (Centre Cultural polivalent).

Sóc contundent en afirmar que el flotador que em va proporcionar el contacte amb una formació i altres companys ha fet possible que doti de contingut i coherència la meva feina i que em cregui el que estic fent, com a opció de vida professional i personal.

El gestor cultural és important, és necessari, és una professió, ja sigui en l'àmbit privat o institucional, és una figura a considerar, cada vegada més.

Per la part que em toca, repto tots els ajuntaments que no ho hagin fet a tenir la visió de futur que ha tingut el de Vidreres per abordar el tema de la seva Àrea de Cultura. No s'han de tenir més de deu mil habitants per això, Vidreres només en té quatre mil.

Juan Castillo Salinas

gestor cultural de l'Ajuntament de Vidreres

